

Správa o činnosti pedagogického klubu

Dysortografia

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	Spojená škola, Československej armády 24, 036 01 Martin
4. Názov projektu	Zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy na Spojenej škole v Martine
5. Kód projektu ITMS2014+	312011Z839
6. Názov pedagogického klubu	Čitateľská gramotnosť a komunikačné zručnosti
7. Dátum stretnutia pedagogického klubu	02.06.2022
8. Miesto stretnutia pedagogického klubu	Spojená škola, Martin
9. Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr. Mária Bročková
10. Odkaz na webové sídlo zverejnenej správy	www.ssmt.sk

11. Manažérske zhrnutie:

V posledných rokoch pribúdajú deti s rôznymi poruchami učenia. Podľa odborníkov má problémy s čítaním, písaním či počítaním päť až 10% školákov, európske štatistiky hovoria dokonca až o 20%. Nárast počtu takýchto detí je spôsobený najmä zlepšenou diagnostikou. Napriek tomu sa im však stále nevenuje dost' pozornosti.

Najčastejšie sa tieto poruchy nazývajú špecifické vývinové poruchy učenia (ďalej len ŠVPU). Špecifickými sa označujú pre svoje špecifické, osobité prejavy a priebeh. Vývinovými sa nazývajú preto, že sa prejavia až na určitom stupni vývinu dieťaťa, zväčša s jeho vstupom do školy. Všeobecne platí, že čím skôr sa porucha diagnostikuje, tým najväčšia je možnosť preventívneho pôsobenia.

ŠVPU môžu život dieťaťa negatívne ovplyvniť aj na dlhú dobu. Majú individuálny charakter a často sa podieľajú na zlyhávaní žiaka v jeho školských výkonoch, znemožňujú mu dostatočne porozumieť bežným pokynom učiteľa, vyvolávajú pocity menejcennosti, strachu, úzkosti, významne postihujú psychiku dieťaťa a premietajú sa do celého jeho vzdelávacieho procesu.

Poznáme nasledovné dysfunkcie:

- 1) Dyslexia - porucha čítania.
- 2) Dysgrafia - porucha písania.
- 3) Dysortografia - porucha schopnosti naučiť sa používať základné pravidlá pravopisu.
- 4) Dyskalkúlia - porucha matematických schopností.
- 5) Dymúzia - strata zmyslu pre hudbu.

6) Dyspraxia - porucha motoriky, schopnosti vykonávať bežné pohybové činnosti.

7) Dyslália (hatlavosť) - porucha schopnosti komunikovať.

Hoci sú poruchy učenia v dnešnej spoločnosti už pomerne známym pojmom, sú vždy individuálnou záležitosťou. Za ich vznikom stojí dedičnosť či vývinová odchýlka v mozgu, alebo ťažkosti pri pôrode, v ranom období života, no najčastejšie je príčina neznáma. Isté je len, že sa diagnostikujú u čoraz väčšieho počtu detí u nás i vo svete.

Čo je to dysortografia?

Dysortografia je špecifická porucha pravopisu, pri ktorej má dieťa narušenú schopnosť uplatňovať gramatické pravidlá jazyka. Napriek tomu, že ich môže mať dobre naučené, nedokáže ich uplatniť v praxi.

Žiak nevidí za sebou chyby ani pri opisovaní textu, akoby mu chýbal cit pre jazyk. A hoci sa môže učiť gramatické poučky či básničky pomerne ľahko, rýchlo ich zabúda, nedokáže ich v pravý čas použiť. Základ dysortografie tvoria drobné postihnutia rôznych oblastí mozgu, resp. poruchy koordinácie a integrácie týchto funkcií.

Pôvodcom dysortografie môže byť aj **ADHD** – porucha pozornosti, koncentrácie a hyperaktivita. Dieťa má problém koncentrovať sa a sústrediť čo vedie k chybám. Niektoré deti s hyperaktivitou môžu písať veľmi rýchlo a robia pri tom množstvo chýb.

Dysortografia býva sprevádzaná deficitmi v nasledujúcich oblastiach:

- sluchová perцепcia (diferenciácia, analýza, syntéza), orientácia a pamäť,
- zraková perцепcia (diferenciácia, analýza, syntéza), zraková pamäť,
- vnímanie a schopnosť reprodukcie rytmu,
- znížený jazykový cit,
- oblasť intermodality,
- pomalé osobnostné pracovné tempo, resp. v dôsledku pridruženej dysgrafie.

Táto porucha postihuje hlavne grafickú a pravopisnú zložku písomného prejavu, tzv. **špecifické dysortografické chyby**, ktoré nevyplývajú z nezvládnutého osvojenia si gramatických pravidiel.

K špecifickým dysortografickým javom patria:

- zamieňa si tvarovo podobné písmená, zvukovo podobné hlásky, b-d-p, a-o, h-ch, m-n,
- jeho písmo je neúhľadné, zošit tiež nie je ukázkový,
- nedokáže spájať viacero gramatických pravidiel naraz,
- má ťažkosti s písaním počutého textu, napr. diktáty,
- ťažko rozkladá slová na slabiky, hlásky,
- diktovaný text píše tak, ako ho sám počuje,
- typické sú chyby v spoluhláskových skupinách, napr. krtko – ktkro,
- robí chyby v rozlišovaní krátkych a dlhých samohlások, slabík dy-di, ty-ti, ny-ni, sykaviek apod.,

- vynecháva, alebo naopak, pridáva písmenká,
- celkovo je v práci veľmi pomalý a ťažko sa motivuje,
- má problém s delením slov, spája ich do jedného celku,
- zle používa alebo vynecháva interpunkčné znamienka - čiarky, dĺžne,
- píše agramaticky, napr. Otec prišla domou,
- spája predložky a spojky so slovami,
- ťažkosti v jemnej motorike - odmieta kresliť, strihať,
- poruchy reči - často je pridružená dysfázia,
- nevyhranená lateralita, používanie pravej i ľavej ruky,
- oslabená pamäť,
- pomalé tempo práce.

Dysortografia sa často **vyskytuje s dyslexiou a dysgrafiou**, kde predstavuje hlbšiu, základnejšiu poruchu, ktorá často pretrváva, aj keď sa ostatné ťažkosti zmiernia alebo takmer úplne odstránia.

Pre lepšie pochopenie si predstavme, čo všetko sa musí vybaviť v mozgu dieťaťa, ak má napísať akékoľvek slovo. Musí si vybaviť mená písmen, z ktorých sa slovo skladá, správne ich zoradiť a tento rad písmen udržať v pamäti, pokým celé slovo nenapíše. K tomu je potrebná súhra jednotlivých základných funkcií, ktoré sa na tomto procese podieľajú, napr. zrkovú rozlišovanie tvarov, sluchové rozlišovanie hlások, slabík, fonologické uvedomovanie, zrková a sluchová pamäť, zmysel pre rytmus, priestorová orientácia. Ak je niektorá zložka menej rozvinutá, respektíve chýba, vzniká problém.

Stáva sa, že dieťa „odrecituje“ vybrané slová a napriek tomu napíše v slove byliny mäkké i. Cieľom v terapii dysortografie je naučiť dieťa, aby získalo vhlad do učebného materiálu a ovládalo spôsoby, ako si ho vedome osvojiť. Hovoríme o **stratégiách učenia**, napr. schematické znázornenie učiva.

S vekom dieťaťa sa mení obraz poruchy a jeho výkonnosti. Zhruba do tretej triedy sa objavujú klasické dysortografické chyby vrátane zámen tvarov písmen, inverzii, rôznych skomolenín slov. Postupne je týchto chýb menej, ale dieťa vo vyššej triede potrebuje na správne napísanie viac času ako žiak bez poruchy. Pokiaľ je pri písomnom prejave vyvíjaný tlak na zvýšenie rýchlosti, je typickým javom, že sa aj u staršieho žiaka dysortografické chyby objavia opakovane.

Dôležité je, že žiadna z týchto ťažkostí **nesúvisí s nedostatočným intelektom, ani s nevhodným spôsobom učenia doma alebo v škole**. Nemožno teda dieťa obviňovať z nedostatku intelektu či z ľahostajnosti smerom k učeniu, ani pani učiteľku z nesprávnych vzdelávacích postupov, a ani rodičov z toho, že sa s dieťaťom málo učia, málo sa mu venujú.

12. Hlavné body, témy stretnutia, zhrnutie priebehu stretnutia:

Výchova a vzdelávanie žiakov so ŠVPU v stredných školách sa uskutočňuje v školskej integrácii, t. j. v triede spolu s ostatnými žiakmi školy podľa § 94 ods.1 písm. b) bod 2 a § 2 písm. s) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 245/2008 Z. z.“) 1.

Žiaci so ŠVPU v strednej škole plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci na príslušnom stupni vzdelávania. Cieľom vzdelávania žiakov so ŠVPU v strednej škole je pripraviť žiakov na vstup do pracovného procesu alebo na vzdelávanie na akejkoľvek vyššej odbornej škole alebo vysokej škole s prihliadnutím na schopnosti a možnosti vykonávať zvolenú profesiu.

Zdravotne znevýhodnený žiak (ďalej len ZZ žiak), teda aj žiak so ŠVPU je vzdelávaný a hodnotený podľa Individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (ďalej len IVVP). Ten je vypracovaný na základe dokumentu **Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia (VPU) v strednej škole** – doplnok k vzdelávaciemu programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia (ISCED 3), ktoré schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2011-11209/27407:1-914 dňa 31. augusta 2011 s platnosťou od 1. septembra 2011.

Dysortografiu ako aj ostatné poruchy učenia diagnostikuje špeciálny pedagóg a psychológ z ČŠPP alebo z CPPPaP. Na žiadosť rodičov alebo zákonných zástupcov dieťaťa a na doporučenie uvedených odborných pracovníkov môže byť žiak „začlenený“ alebo „individuálne integrovaný“ do triedy s ostatnými deťmi. Takýto žiak je potom vzdelávaný a hodnotený podľa už spomínaného IVVP, ktorý triedny učiteľ v spolupráci s výchovným poradcom, prípadne školským psychológom. IVVP podpisuje riaditeľ školy, triedny učiteľ, špeciálny pedagóg a zákonný zástupca žiaka. IVVP sa aktualizuje podľa požiadaviek ročníka a aktuálneho stavu žiaka. **Každý pedagóg je povinný si IVP preštudovať a postupovať podľa neho!**

Každé dieťa je svojim spôsobom originálne, neexistuje jeden jednoduchý predpis, ako s týmito deťmi pracovať. Vždy je nutné vychádzať z konkrétneho prípadu, metódy a formy hodnotenia individualizovať. Aj napriek tomu platí niekoľko zásad, ktoré majú všeobecné použitie a prácu s deťmi so ŠVPU nám uľahčujú.

Všeobecné pokyny pre vzdelávanie študenta so ŠVPU:

- vytvoriť také podmienky, aby spolužiaci akceptovali individuálny prístup vyučujúceho k žiakovi, akceptovať jeho silné a slabé stránky,
- **vo všetkých predmetoch sa zamerať na základné učivo s využitím kompenzačných pomôcok** /PC, textové editory, multisenzorické tabuľky, diktafón, gramatické kartičky atď./,
- rešpektovať individuálne pracovné tempo žiaka,
- nenútiť žiaka k dlhému prepisovaniu, nechať ho prepísať len najdôležitejšie poznámky, **prípadne poznámky žiakovi prefotiť**,
- pri osvojovaní učiva uplatňovať **„multisenzorický prístup“** / počúvaj, pozerať, hovoriť, napísať, ukázať /,
- pri ústnych odpovediach realizovať nápomocný a ústretový prístup,
- v cudzích jazykoch preferovať **„sluchovú cestu“**, sústrediť sa na ovládanie slovnej zásoby a základných fráz, zamerať na komunikačné schopnosti,
- umožniť robiť sebakontrolu za pomoci slovníkov pri akejkoľvek školskej úlohe,
- stanoviť žiakovi reálne ciele, ktoré je schopný dosiahnuť,
- vopred dohodnúť takú formu skúšania, v ktorej žiak dosahuje lepšie výsledky, ktorá mu

lepšie vyhovuje,

- pri ústnej odpovedi poskytnúť dostatok času na prípravu, netlačiť na rýchle odpovedanie,
- motivovať žiaka hodnotením čiastkových úspechov a aktivity na hodinách,
- voliť alternatívne spôsoby písomného preskúšania – **doplňovačky, testy s možnosťou voľby a pod.**,
- v slohových prácach hodnotiť najmä **obsahovú stránku úlohy**, v prípade dlhého textu poskytnúť dostatočne dlhý čas, prípadne rozdeliť písomnú prácu na viac vyučovacích hodín,
- zamerať sa najmä na zvládanie učiva, ktoré môže využiť v praktickom živote,
- v súhrnnom hodnotení brať do úvahy celkovú snahu žiaka počas vyučovania a úroveň domácej prípravy.

Hlavne deti s kombináciou **dyslexia – dysortografia** majú závažnejšie problémy pri výuke jazykov. Týka sa to tak slovenského ako aj cudzieho jazyka, kde majú problémy hlavne s výslovnosťou. Ťažkosť spôsobuje najmä rozdiel v písaní a výslovnosti, nedokážu správne napísať ťažšie slová, pri rozprávaní nedokážu uplatňovať naučené gramatické pravidlá a tiež správne rozoznať počuté.

Pár rád pri písaní diktátov:

- diktát pripravujeme ako doplňovačku,
- poskytneme žiakovi dlhší čas na kontrolu napísaného,
- volíme pomalšie tempo diktovania - poskytneme žiakovi dlhší čas na písanie alebo po dohode žiak píše pri diktáte každú druhú vetu,
- žiak pracuje s tabuľkou pre dyslektikov,
- využívame možnosti slovného hodnotenia,
- zaznamenávame počet chýb, ale neklasifikujeme jeho diktát známku,
- neopravujeme chyby v diktátoch klasickým spôsobom,
- chyby neopravujeme červenou, ale zelenou farbou.

V našej škole je individuálne integrovaný každý 5-tý žiak, takže členovia klubu veľmi dobre poznajú všetky problémy a úskalia, ktoré sa pri vzdelávaní a hodnotení začlenených študentov vyskytujú. V niektorých triedach sa nachádza až tretina ZZ žiakov. Vyučujúci sa snažia rešpektovať odporúčania špeciálnych pedagógov a psychológov, ale v niektorých prípadoch je to skutočne náročné a vyžaduje si to veľkú dávku pedagogického taktu. Pozornosť si vyžadujú hlavne maturanti so ŠVPU, pre ktorých platí pri PFIČ a PFEČ osobitná úprava, pričom z cudzieho jazyka môžu pri splnení určitých podmienok, maturovať len ústnou formou.

Pri záverečnej reflexii si členovia klubu vymieňali skúsenosti ako efektívne pracovať so žiakmi s dysortografiou. Digitálne študovali niektoré modérne metódy reedukácie VPU, napr.:

- rozvoj špecifických rečových a jazykových schopností, pamäti,
- vizuálnej a auditívnej percepcie,
- multisenzorický prístup vo všeobecnosti,
- fonematické uvedomenie,
- autodiktát, komentovaný diktát.

Zoznámili sa so vzdelávacou metódou, resp. štúdijskou technológiou **L. Rona Hubbarda**, ktorá poskytuje jedinečný náhľad na to:

- prečo študenti zanechávajú štúdium,
- čo spôsobuje, že študent stráca o predmet záujem,
- prečo nie sú študenti schopní použiť v živote veci, ktoré sa učili.

Autorové poznatky a objavy sú zhrnuté v knihe **Základná štúdijská príručka**. V rámci siete Applied Scholastics funguje viac ako 760 škôl a vzdelávacích organizácií v 70 krajinách sveta. Všetky tieto organizácie používajú túto štúdijskou technológiu vo svojich vzdelávacích programoch a dosahujú s ňou výborné výsledky.

Zaujímavé informácie o práci s dysortografikmi poskytujú aj ďalšie dve publikácie:

- Zdeňka Michalová: **Špecifické poruchy učenia na druhom stupni ZŠ a na školách stredných**
- Drahomíra Jucovičová, Hana Žáčková: **Dysortografie**

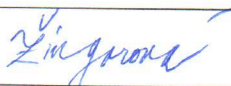
13. Závěry a odporúčania:

Špecifické vývinové poruchy učenia u dieťaťa nikdy netreba brať na ľahkú váhu, nech už sú akéhokoľvek charakteru. Nie je vhodné čakať, že ťažkosti dieťaťa samé prejdú. Nie je vhodné čakať kým sa ťažkosti značne vystupňujú, pretože vtedy už môže mať dieťa výrazné medzery v nadobúdaní vedomostí a nebudú už stačiť len cvičenia na elimináciu porúch. Bude potrebné aj doučovanie nenaučeného učiva, "zalepenie" medzier vo vedomostiach. Navyše školský neúspech, ktorý si takto dieťa zažije, sa po čase s istotou odrazí na jeho osobnosti, na jeho sebavnímaní, sebahodnotení a veľmi často pri neriešení prerastie aj do výrazných porúch správania.

Je potrebné čo najskôr navštíviť špeciálneho pedagóga, ktorý diagnostikou identifikuje druh a stupeň jednotlivých porúch, nastaví cvičenia, metódy, techniky, postupy pri učení a nadobúdaní jednotlivých školských zručností, nastaví reedukačný program. Čím je dieťa staršie, tým je „náprava“ náročnejšia a má neistší efekt.

Oproti minulosti nastal veľký posun, pretože takéto deti už nie sú odpisované a kategorizované ako slabí žiaci. Hoci je jasné, že napríklad dyskalkulik sa nikdy nestane matematikom, stále mu zostáva dostatok iných možností, kde by mohol byť úspešný. Deti s dysfunkciami sú totiž priemerne až nadpriemerne inteligentné a zvyčajne majú talent pre niektorý iný odbor. Na trhu práce môžu svoj hendikep kompenzovať inými vlastnosťami, ako sú cieľavedomosť, tvorivosť či zodpovednosť. Ich zamestnávateľia to často veľmi ocenia.

Viac tipov ako pracovať so žiakmi s poruchami učenia a tiež veľa dôležitých informácií o jednotlivých poruchách, ale aj konkrétne stratégie učenia sa nachádzajú v odbornej publikácii od nakladateľstva Raabe.

14. Vypracoval (meno, priezvisko)	Ing. Magdaléna Litvajová
15. Dátum	02.06.2022
16. Podpis	
17. Schválil (meno, priezvisko)	Mgr. Marta Žingorová
18. Dátum	02.06.2022
19. Podpis	

Príloha:

Prezenčná listina zo stretnutia pedagogického klubu